

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Præbet ægrotis sacramenta. cap. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

fuerat, promulgare, liberisq; conuen-
ribus celebrare non posset; eū Guber-
natore, qui Viglebanum secesserat,
grauiter expostulauit; vixq; se conti-
nuit; quin omni suo conatu resiste-
ret. Tantum tribui Carolus humanis
rationibus volebat; vt spem suam om-
nem in diuina clemētia præcipue se-
se collocare, re ipsa palam præsterē-
tur. ad id suadendum recens conuen-
tuum illorum euentus; quando fre-
quentissimus populus ad ecclesias sup-
plicatum ductus est, graue argumen-
tum suppeditabat; præter ea, quæ ex
veteri memoria suppetebant; demon-
strabantque, supplicationum conuen-
tu potius, quam solitudine, veniam a
Domino fuisse impetratam. Cessit ni-
hilominus Carolus; credo ob sacras
preces, diuinaq; officia; quibus
tamen assidue populus intra domesti-
cos parietes exercebatur; & in insti-
tuta vigilantia pastoralis opera per-
seuerauit.

Hæc ita cum ageret Carolus; quæ
quidem, his præsertim moribus, &
hac remissione Pastorum cura, ma-
gna merito, atque adeo maxima iudi-
cabantur: sibi tamē parum facere
videbatur; quia tangere, tractareque
pestilentia nomine suspectos, aut e-
tiam infectos, sibi quoq; pro suo mu-
nere non contingeret. Apud se igitur
primò cogitauit, esse in vrbe, atq;
in tota diœcesi plurimos, qui confir-
mationis sacramento muniti non es-
sent: hos ex hæc vita pati sine tali sa-
cramento decedere; quo salutis im-
minente certamine, diuina firmitas,
& robur animis adderetur: neque sa-
tis animarū charitati consentaneum;
& sibi qui solus posset, etiam quo-
dammodo turpe; omnino sibi mini-
me committendum existimabat. id
eo magis, quod ab hæreticis sacra-
mentum illud hoc tempore grauius
sciebat impugnari. Itaque indicta
chrismatis sacri per urbem admini-
stratione; quam potuit decore, per

vias Episcopali illo munere diu satis
functus est: licet enim quotannis, sta-
to tempore per vrbis ecclesias idem fa-
ceret; multa tamen adhuc hominum
millia inuenit, qui nondum sacra-
mentum illud acceperant. atque ipso ini-
tio, licet de morbo suspectos, & a re-
liquis segregatos minime vocasset;
dubium tamen non est, quin affectos
peste quamplurimos inter eos con-
firmauerit. fieri namque non pote-
rat, vt omnes simulatque contagio-
ne infecti erant, a ministris depre-
henderentur, & a ceteris separaren-
tur. verum ipsos quoque palam infe-
ctos, ægrotosq; postea libere; sicuti
dicemus, admisit. Vrbis cum tantum-
modo rationem sibi non esse haben-
dam statueret; vicos etiam, castellaq;
totius diœcesis, quæ morbus oppres-
serat, mira celeritate omnia adiit; &
in ijs eiusdem chrismatis sacrosan-
ctum remedium passim adhibuit. Po-
stea vero; vt quemque locum recens
infectū audiebat, ita eò statim sole-
bat aduolare; ac eadem ratione cala-
mitosis consulere. Eadem vero via,
occasioneq; ad alia quoque utebatur
gregibus suis salutaria: nā parochos,
aliosq; sacerdotes ad ægrotorū cu-
ram studiosius suscipiendā excitabat
confirmabatq;: quosdam etiam com-
pellebat. ægrotos ipsos cōsolabatur:
preces publicarū rationem præ-
scribebat: omnē populi gubernandi,
custodiendi, elemosynis iuuandi ra-
tionem recognoscebat: cœmeteria cō-
secrabat, quo rite multitudo cadaue-
rū inferretur. Præfectos item, mini-
strosq; ciuiles iuuare studebat; monē-
do; ad officia commissa inflammādo;
mercedem promittendo. sacros mini-
stros pluribus locis ab eorum vi, at-
que iniuria defendit; qui sacrorum
munerum liberam functionem; eccle-
siasticamve administrationem, siue
in sepultura corporum, siue in distri-
butione piorum emolumentorum;
quandoq; in oppidorum ingressu, &

egressu; vel in segregatione sacrorum hominum, & huiusmodi alijs, impediabant. populos ad ecclesiarum ædificationem; ad festorum dierum integrum cultum, chorearumque refutationem, & alia pia opera publice vouenda, perduxit. Cumque ita frequenter, vt necessitas ferebat, ipse loca omnia obire non posset; suos cum potestate sæpe misit; qui loca reuiferent, easdemque res recognoscerent. quibus si Præfecti locorum exquisita custodia gratia restitissent, & locorum ingressum prohibuissent; anathematis pœnam adhibuit, & earatione aditus omnes suis patefecit: quos tamen certa sanitatis testimonia volebat à Vicarijs suis afferre. Atque ijs itineribus Carolus incredibiles plane suscepit corporis, animique labores, non primis solum mensibus, sed postea semper quamdiu morbus viguit; vt neque cibi, neque somni, neque longinquitatis asperitatisve ullius habita ratione, omnia loca celerrime adiret, & perlustraret; sacrisque officijs, & muneribus, assidua contentione operam daret. Foris ad sacram chrysmatis confirmationem etiam infectos ipsos hoc modo cœpit admittere. cum ad vicum in via Modetensi venisset, qui sexto ab vrbe lapide positus, Sextus appellatur; & ad sanctam confirmationem conferendam ibi paratus esset: animaduertit, morbidos quoque magno teneri eius sacramenti desiderio. cogitauit apud se; neque tunc primum, indigere illos magis, quam alij vtpote morti propinquos, eiusmodi salutis adiumento, itaque diuinum sibi lumen, ea in re precatus, Monetam interrogat; censeretne, miseros etiam illos admittendos. neque affirmare ille, neque negare audeat; tantum si admittere vellet, operam suam pollicetur. Ecce autem dum consultat; ex ijs circiter duodecim adueniunt, & se diuinæ vntio-

ni offerunt. satellites, & præfecti conuicijs increpare, repellere, minitari, nisi statim ad locum reuertantur. Carolus vero; iam nihil, inquit, dubitemus; neque enim casu omnino venisse iniussi existimandi sunt: & præfectis abstinere, silereque iussis, eos, aliosque rite confirmauit; idemque passim postea, & foris, & in vrbe fecit. accidit autem in vico Tritio, vt ægrotus quidam, vix Caroli manu peruncta fronte, mortuus caderet ante illum. Obtulit se præterea occasio; vt quod erga parochos, & alios presbyteros animis curandis præfectos, de infectis iuandis, tangendisque facturum se pollicitus erat, re ipsa præstaret, in quo quidem consilio, ac voluntate; quamuis ei multi contradicerent; persistendum sibi iudicauit: affirmans, parochum se esse parochorum: absurdumque videri, ac turpe; si ipse, qui parochos hortaretur, & impelleret, vt curæ suæ commissos, sacris rebus iuarent; quique eis non semel eam operam pollicitus erat; quam ipsi alijs tribuissent: nunc cum opus esset, abstineret; periculumque fugeret. & qui alijs omnibus persuaderet, vt metu mortis abiecto, deseruirent ægrotis; oblatam occasionem aspernaretur, aut dissimularet: offensionem id multis futurum; cuius causa vel in eo charitatis officio frigerent, vel penitus abstinerent. Ac primo quidem in vrbe parochum ecclesiæ sancti Victoris ad theatrum, item sancti Babylæ, & plures alios ex pestilentia iacentes, pie visit, ac amanter consolatus est: nonnullos eorum sanctissimo Eucharistiæ cibo refecit: qui paulo post vi morbi interierunt. Illud vero fortius, illustriusque factum. Qui parochiam sancti Raphaelis curabat, ex quorundam consuetudine, quos incaute in domum admiserat, morbum contraxit: adiit illum statim Carolus, & ægritudinem pia consolatio-

tionem leniuit . cumque valde oppres-
sum aduertisset , sacris muniendum
iudicauit . postero die , mane ad eam
ecclesiam venit , vt Missa facta sanctif-
simam Eucharistiam ad parochum
deferret ; eiq; extremam vnctionem
adhiberet . Post Missam , in quo illius
clericum morbi nomine suspectum
sacro sancto cibo paut : dum se muta-
tis rite indumentis , ad reliqua para-
ret ; clericis , & ministris , qui asta-
bant ; & inseruiebant , ob periculum
expallescentibus : ad ecclesiam vene-
runt , Ioan. Baptista Capra ciuitatis
Vicarius , & Alfonsus Gallaratus ,
designatus , nunc Senatores ; vnaq; pa-
tritis multi , ex ipsius ciuitatis consi-
lio : qui neque loci , neq; sacri mune-
ris ratione deterriti , prostati : ac sup-
plices à Carolo ciuitatis nomine
cum lachrymis petierunt , ne in tan-
tum se vitæ discrimen vellet obijce-
re . aliorum ministerio presbyteri salu-
ti consuli posse . si forte contracto mor-
bo ipse ex hac vita abijisset ; res ciuita-
tis , totiusque diocesis , quæ , vt in ma-
ximo periculo optime tamen se habe-
rent , & feliciter gubernarentur ; in
summam confusionem , desperationemq;
adducendas . omnium animos eo duc-
ce , & præside sustentari . diuini pro-
pmodum , & humani subsidij spem
in eo vno esse collocatam . Constitit
Carolus ad amantissimas ciuium , fi-
liorumq; preces audiendas , quibus ,
cum , eo vno excepto præsentibus om-
nes lachrymas funderent , respondit :
Gratias se agere de tali amore , pieta-
teque in Pastorem suum : sed ne ægre
ferrent , si munus illud obiret : suum
id esse officium , suasq; partes : in qui-
bus etiam si vitam amisisset , recte id
factum omnes iudicare deberent . neq;
ipsis ideo desperandum ; sed diuinæ
bonitati , summæque potentie magis
confidendum ; cui facillimum erat si-
ne ipso ciuitatem seruare ; aut alium
Pastorem meliorem dare . Cum aliud
impetrare non possent , illi magno af-

fecti mœrore tacuerunt . Carolus ve-
ro primò Eucharistiam ad presbyte-
rum iacentem , & iam rapido corpo-
re estuantem attulit , præbuitque ; de-
inde etiam , eius cubiculum ingressus
solus , ministro Bernardino Taurusio
in limine consistente , extremum vn-
ctionis sacramentum rite contulit : &
piis , suauibusque verbis confirma-
uit . Parochus ita confirmatus pau-
lo post accepta sacramenta , pie mor-
tem obiit . Ad alium parochum san-
cti Petri , ad caminatellam appellant ,
ex peste iacentem iuit , animo itidem
sacra ministrandi : sed cum aduenisse
Carolus bonus presbyter audisset ,
egre ferens tanti viri vitam in suo ca-
pite periclitari ; quantum potuit con-
natus , surrexit e lecto , & in eccle-
siam venit . concessit Carolus , vt Eu-
charistiam ibi acciperet ; sed iussit
deinde ad cubiculum redire , & in
lectulo se collocare : quo statim eum
secutus est , vt extrema muniret vn-
ctione . recusauit ille , periculum ad-
huc quidem tanti esse non conce-
dens : sed postero die , cum de mor-
bo ingrauescente accepisset , reuifit
eum Carolus , riteque vnxit . qui po-
stea vi morbi oppressus abijt ex hac
vita . Ex his actionibus omnibus , con-
tactibusq; nullam sensit Carolus , Deo
in primis bene iuuante , contagionem .
quod eius fiducia fuit valde consen-
taneum . confidebat enim maxime ,
solo actu , contactuue ad rem sacram
necessario , morbum à nullo presby-
tero contrahendum . atq; ita toto il-
lo tempore euenisse prædicabat . qui
interierant , pestemque attraxerant ,
eos sibi non cauisse in ceteris , vt o-
portebat . Fiebat reuera , vt cum quis
ad ægrotos iuandos animum indu-
xisset ; quasi se ipse abijceret , & pro-
derelicto haberet ; omnem omitteret
cautionem ; & non necessaria iuxta ,
ac necessaria pericula adiret . Ipse au-
tem qui libere , & absq; vlllo metu sa-
cra omnia peragebat ; in reliquis om-

nibus exquisita cautione vtebatur, vt contagionem vitaret; idemq; summa diligentia iubebat a suis obseruari. maxime autem curabat in ijs saceris officijs indumenta sua ita collecta, & contracta esse, vt ne modico quidem alieni panni tactu, quod facillime fit, infici possent. In itiaci, qui vicus omnium miserime tunc peste afflictus est, ecclesia, cœmeterioque iam completo: quamplurima in campum cadauera illata erant, quæ quætidieque inferebantur loci religiosi ritus gratia sibi Carolus consecrandū statuit. terra iam ob anni dieiq; tempus calefacta, magno tabidorum cadauerum numero humato, fœtoris, corruptiq; vaporis multum emittebat: vt eius administri, clerici de vita sua tunc maxime desperasse afferunt. eo loco Carolus, quantum ad actionem consecrandi, quæ longa est, opus erat, cum sine sollicitudine vlla moraretur: in ceteris ita cauebat, vt ne ipsos quidem viatorios, sacculos, perasue; opus enim faciebat ocreatus; & ex itinere humi poni patebatur. Ibi tamen plurimos sacraunctione confirmandos, cum reperisset ecclesiam, cœmeterijque fortassis periculum deuitans, in platea sacramentum administravit, primò valentibus, deinde reliquis item vniuersis. Quamuis autem ita consideret, quotiescumque morbo infectum tetigerat, separatum sese habebat ab alijs. ex familia eos tantum sibi propius infernare patebatur, qui necessarij essent, & id facerent libenter, & ex animo; ea se interdum accidit, vt cum alius esset nullus; sibi ipse, vt quilibet priuatus homo, quibuscumque rebus opus esset, ministraret. Qui adibant, eos interposito longuio audiebat, per vias aliquem antecire iubebat, qui virgam, periculi indicium, ferens, tacite obuios moneret, vt cederent. In ecclesia procul a canonicis sibi assistere solitis, & a ceteris clericis cō-

gruo interuallo se continebas. cumq; passim homines contagionis causa suspectos humano iudicio quadraginta diebus segregarentur; ipse sibi, sacerdotibusque alijs, qui sine magno ægrorum damno abstinere diu non poterant, septem tantummodo prescripserat dies. Cum ita suis caueret; euenit tamen, vt tres ex familia, & ex eorum numero, qui ad Carolum tangendum non accedebant, morbo contracto, interirent; vnus ab epistolis, alter a pedibus, tertius stabularius. Fuisse non ignoro, qui Carolum seruatum eo tempore distiterat, ex varijs medicamentis, quæ multa sunt illi, etiam a Principibus viris, Italiq; Regulis missa. sed ego ipsius verbis affirmo, ea contra pestem, periculo facto, minime valuisse: se scioq; nihil ab eo adhiberitum fuisse, præter spongiam aceto imbutam; quam, vt alij passim, in pila lignea perforata inclusa manū ferebat; & aliquid etiam atomatum; quod ore solebat interdum tenere. *Utrumque* Oblatum est ex ea plaga Carolo tempus, ad multa reprehendenda; multaque efficienda, quæ alioqui multo aduersarios, magnamque habuissent difficultatem. Est enim animus in periculis ad pietatem; & emendationem propensior. & qui eo se loco esse sentit; quamquam eo sumus sensus per mortales omnes; sed qui tamen ex manifestis periculis, ea se conditione esse videt, vt facile iam iam ex hac vita se ad diuinum tribunal rapiendus; meliora fere, sanctioraque cōsilia eligit. Ita cum etiam optimates in publicis concionibus Carolus liberius increparet; plerique ne dum indignarentur, potius ad errata dolenda, publiceque descendenda pie mouebantur. Sed habuit etiam tempus illud sua vitia, criminaque permulta; plurimique fuerunt duri, ac pene ferrei homines; qui nullis calamitatibus, periculisve flexi, peiores etiam quam

Nonnulla emendat vigeat peste. ipse progreditur in via salutari. CAP. IX.